

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2007-ci ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və 2008-ci ildə qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir.

Milli Bankın İdarə Heyətinin sədri Elman Rüstəmovun çıxışı

Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Ötən 2007-ci il milli dövlət, iqtisadi quruculuq tariximizin çox uğurlu bir ili kimi artıq arxada qalmışdır. Möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyev tərəfindən ardıcılıqla həyata keçirilən dinamik iqtisadi inkişaf strategiyası, dərin millilik və modern ideyaların əsasında reallaşdırılan əzəmətli quruculuq proqramları 2007-ci ildə və son 4 ildə ölkənin iqtisadi potensialını əhəmiyyətli dərəcədə artırmış və əhalinin həyat səviyyəsini yüksəltmişdir. Nüfuzlu investisiya bankı olan “Qodman Saks” tərəfindən aparılmış iqtisadi inkişaf indeksi üzrə Azərbaycan bütün MDB ölkələrini qabaqlayaraq 170 ölkə arasında 61-ci yerdə qərarlaşıb. Azərbaycan 71-ci yerdə olan Ukraynanı, 81-ci yerdə olan Rusiyanı, 82-ci yerdə olan Ermənistanı, 100-cü yerdə olan Gürcüstanı əhəmiyyətli səviyyədə qabaqlamışdır. Qeyd etmək lazımdır ki, bu indeks təkcə makroiqtisadi göstəriciləri yox, həm də kompyuter, telefon, internetdən istifadə, orta təhsil səviyyəsi, orta ömürlülük, qanunun aliliyi və siyasi sabitlik kimi bir sıra sosial-siyasi parametrləri də əks etdirir. Belə bir şəraitdə 2007-ci ilin sosial-iqtisadi inkişafının müzakirəsi, mövcud makroiqtisadi vəziyyətə qiymət vermək baxımından olduqca mühüm bir məqamdır. Ötən ildən ölkədə yüksək makroiqtisadi dinamika davam etmiş və qeyd edildiyi kimi, respublikada artıq 25 faizlik iqtisadi artıma nail olunmuşdur. Bu artım 2006-cı ildəki 35 faizlik artım bazasında həyata keçirilibdir. Cənab Prezident, bu, olduqca yüksək bir nəticədir. Dünya Bankının bir

qədər əvvəl dərc etdiyi proqnoz onu göstərir ki, yaxın 3-4 il ərzində də Azərbaycan dünyada iqtisadi artım sferasında öz liderlik mövqeyini qoruyub saxlayacaqdır.

Fərəhlidir ki, qeyri-neft sektorunda da həm ötən il, həm də bütövlükdə son dörd il ərzində ikirəqəmli iqtisadi artım davam edir. Bu onu göstərir ki, hökumətin əsas iqtisadi hədəflərindən biri olan iqtisadiyyatın şaxələnməsi strategiyası da ardıcıl həyata keçirilir. Makroiqtisadi baxımdan ölkədə məşğulluğun artması xüsusi qeyd olunmalıdır və Sizin seçki platformanızda irəli sürdüyünüz başlıca hədəflərdən biri, yəni 600 min iş yeri yaradılması hədəfi artıq dörd il ərzində reallaşdırılmışdır. İqtisadi artım və neftin dünya qiymətinin əhəmiyyətli yüksəlməsi xarici dünyada ölkənin iqtisadi mövqeyinin güclənməsinə gətirib çıxarmışdır. Son 3 ildə cari əməliyyatlar hesabının müsbət saldosu təxminən 50 dəfə artaraq 7 milyard ABŞ dollarını ötüb keçmişdir. Bu, ümumi daxili məhsulumuzun 30 faizini təşkil edir. Növbəti ildə bu göstəricinin 14 milyard dolları ötcəyi gözlənilir. Ölkənin xalis kreditor mövqeyi əhəmiyyətli dərəcədə güclənmiş, xarici maliyyə aktivləri 3,3 milyard dollar artdığı halda, öhdəliklərimiz 2007-ci ildə 1,4 milyard dollar azalmışdır. Ölkəyə xarici valyuta axınlarının artması nəticəsində strateji valyuta ehtiyatları son 4 il ərzində 4,5 dəfə artaraq 7 milyard ABŞ dollarını ötmüşdür. Hazırda strateji valyuta ehtiyatlarının qeyri-neft sektoru üzrə mal və xidmətlərin idxalını maliyyələşdirmə müddəti beynəlxalq normadan 5 dəfə yüksəkdir. Ötən il Milli Bankda valyuta ehtiyatları iki dəfə yüksələrək 4 milyard ABŞ dollarına çatmışdır. Biz həmin vəsaitlərin idarə olunmasından 150 milyon ABŞ dolları məbləğində gəlir əldə etmişik. Bütövlükdə ötən il həm Neft Fondunda, həm də Milli Bankda saxlanılan strateji valyuta ehtiyatlarının strateji diversifikasiyası həyata keçirilmiş və bu zaman bizim bir valyutadan asılılığımızın, müxtəlif xarici sarsıntılara həssaslığın azaldılması və bununla ehtiyatların mütləq dəyərinin saxlanmasını təmin etmək vəzifəsi yerinə yetirilmişdir. Dinamik inkişaf fonunda əhalinin həyat səviyyəsinin yaxşılaşması cəmiyyətdə sosial optimizmi xeyli yüksəltmişdir. Artıq, Sizin qeyd etdiyiniz kimi, qısa tarixi dövrdə Azərbaycanda yoxsulluq həddi üç dəfədən

çox azalmışdır. Yenə də Dünya Bankına istinad etsək, Azərbaycan yoxsulluğun azalma sürətinə görə dünyada birinci yeri tutur. Eyni zamanda, qeyd etmək lazımdır ki, yüksək sosial-iqtisadi inkişaf sayəsində, bütövlükdə insanların həyat tərzini yaxşılaşdırır. Təkcə onu demək istəyirəm ki, keçən il əhali tərəfindən xarici turizm xidmətlərindən istifadə təxminən iki dəfə artmışdır. Cənab Prezident, dekabr ayında belə bir məlumat gəldi ki, turizm şirkətlərindən bir təklif yoxdur. Bir putyovka da yoxdur ki, insanlar qış istirahətinə getsin. Bu yeni bir həyat tərzinin formalaşması deməkdir. Əhalinin hər yüz nəfərinə düşən mobil telefon istifadəçilərinin sayı iki dəfə, internet istifadəçilərinin sayı isə 50 faiz artmışdır. Məhz bu göstəricilər əvvəlcə qeyd etdiyim kimi, bizim iqtisadi inkişaf reytingi indeksinin əsasını təşkil edir. Bütövlükdə, 2007-ci ildə Milli Bankın qarşısında mövcud makroiqtisadi durum şəraitində üç başlıca vəzifə dururdu. Birincisi, inflyasiyanın məhdudlaşdırılması, ikincisi, milli valyutanın məzənnəsinin sabitliyinin qorunması, üçüncüsü, bank sektorunun inkişaf və maliyyə sabitliyinin təmin olunması. Bir qədər inflyasiya haqqında danışmaq istəyirəm. Təbii ki, bizim son illərdə rastlaşdığımız ən mühüm problemlərdən biri inflyasiya problemidir. Mətbuatdan məlumdur ki, bütövlükdə, bu gün inflyasiya artıq qlobal problem kimi dünya iqtisadiyyatının qarşısında durmuşdur. Misal üçün deyə bilərəm ki, ötən il avro zonasına daxil olan heç bir dövlət rəsmi olaraq öz üzərinə götürdüyü inflyasiya öhdəliyini yerinə yetirə bilmədi. Yalnız Hollandiyadan başqa. Bütün dövlətlər rəsmi olaraq avro birliyinə girəndə inflyasiya səviyyəsinə görə öhdəlik götürmüşdülər. Hollandiyadan başqa heç bir dövlət bu vəzifənin öhdəsindən gələ bilməmişdir. Bütövlükdə bu, təbii ki, bir tərəfdən dünyada neftin qiymətinin artması ilə əlaqədardır. Cənab Prezident doqquz ayın yekunları ilə bağlı iclasda bunu çox düzgün əsaslandırmışdı ki, neft ixracçısı kimi biz bundan bir tərəfdən xeyir götürürük, digər tərəfdən isə bu, ölkəyə inflyasiya idxalını şərtləndirir. Bizim hesablamalarımız göstərir ki, ötən il inflyasiyanın təxminən 6 faizindən çoxu ölkəyə idxal olunmuşdur, yəni xarici amillərlə bağlıdır. Xarici amillər neft amili ilə bərabər, çox mühüm bir məsələ olaraq dünyada ərzaq balansının həddindən artıq kəskinləşməsi ilə əlaqədardır. Bir tərəfdən

Asiya ölkələri iqtisadiyyatının yüksək sürətlə inkişafı və bu ölkələrin, xüsusilə də Çinin, Hindistanın ərzağa olan tələbatının kəskin artması ilə, digər tərəfdən isə yenə də neftin yüksək qiymətləri şəraitində ərzaq məhsullarının böyük hissəsinin yanacaq məqsədlərinə istifadə olunması ilə əlaqədardır. Bu amil daim vardır. Artıq permonent olaraq, bu, qeyd olunduğu kimi, hətta inkişaf etmiş dövlətlərin də iqtisadiyyatına təsir göstərir və o cümlədən Azərbaycanın da. İnflyasiyanın daxili amillərinə gəldikdə deməliyəm ki, biz çox yüksək inkişaf dinamikası seçmişik, ölkədə yüksək iqtisadi artım var, genişmiqyaslı proqramlar həyata keçiririk. Təbii ki, bu, inflyasiyanın bir qədər fəallaşmasına gətirib çıxarmalıdır. Çünki əhalinin əsas gəlir göstəricilərinin hamısı 40 faiz səviyyəsində qalxır. Belə olan bir şəraitdə inflyasiyanın bir qədər fəallaşması labüddür. Lakin digər tərəfdən dediyim kimi, əhalinin nominal gəlir parametrləri bizdə inflyasiyanın səviyyəsindən təxminən 2,5 dəfə artıqdır və bu, onu göstərir ki, ölkədə əhalinin real gəlirlərinin səviyyəsi ikirəqəmli, təxminən 20 faiz səviyyəsində təmin oluna bilər. Məzənnə sabitliyi məsələsi də bizim qarşılaşdığımız mühüm problemlərdən biridir. Qeyd olunduğu kimi, ölkəyə əhəmiyyətli həcmdə valyuta axını vardır. Keçən il valyuta bazarının həcmi 12 milyard ABŞ dollarını ötüb keçdi. Bu, 2006-cı ildəkindən təxminən 2,5 dəfə çox idi. Bu bazarda 2 milyard dollar artıqlıq var idi. Yəni təklif tələbdən 2 milyard dollar artıq idi. Milli Bank bu vəsaiti sterilizasiya etdi və milli valyutanın kəskin möhkəmlənməsinin qarşısını aldı. Bütövlükdə milli valyutanın möhkəmlənməsi il ərzində 3 faiz təşkil etmişdir. Nəzərə alsaq ki, artıq 2000-ci ildən bəri bizim əhəmiyyətli şəkildə müəyyən ehtiyatlarımız var, bütövlükdə manatın belə bir göstəricisi var, real effektin məzənnəsi bu dövrdə bahalaşmamış, əksinə, 15 faizə qədər ucuzlaşmışdır. Bu onu göstərir ki, əksinə, biz rəqabət qabiliyyətimizi ortamüddətli bir dövrdə qoruyub saxlaya bilərik. Bu da öz növbəsində bizim qeyri-neft sektorunun ixracının artımında öz əksini tapır. Bir neçə kəlmə bank sektoru haqqında. Bu sektor da iqtisadiyyatın ən yüksək dinamika ilə artan sektorlarından biridir. İl ərzində bank sisteminin artım göstəriciləri son 4 ildə müşahidə olunan ən yüksək səviyyəyə çataraq, orta hesabla 70-80 faiz, əhalinin əmanətləri isə il ərzində 2 dəfə

artmışdır. Bütövlükdə isə 2004-cü ildən bank sisteminin aktivləri 5 dəfə artmışdır ki, bu da həmin dövrdə qeyri-neft sektorunun artımını 7 dəfə üstələyir. Ölkənin toplam bank aktivləri Cənubi Qafqazın bank aktivlərinin təxminən 60 faizini təşkil edir. Bank sektorunun artan resursları, demək olar ki, tam həcmdə qeyri-neft sektoruna yönəldilir. İqtisadiyyata kredit qoyuluşları son 4 ildə 7 dəfədən çox, 2007-ci ildə 83 faiz artmışdır. Davamlı islahatlar və institusional quruculuq prosesləri nəticəsində 2007-ci ildən başlayaraq bank sisteminin beynəlxalq maliyyə bazarlarına inteqrasiyası daha da dərinləşmişdir. Hazırda bütün qabaqcıl banklar ölkənin suveren reytingi ilə müqayisə oluna biləcək səviyyədə beynəlxalq reytingə malikdirlər. Yalnız ötən il xarici maliyyə bazarlarından banklar tərəfindən 1,2 milyard dollar məbləğində borc və sərmayə kapitalı cəlb edilmişdir. Bu da 2006-cı illə müqayisədə 3 dəfədən çoxdur. Cənab Prezident, 2008-ci ildən bir sıra banklar artıq öz qiymətli kağızları ilə dünyanın maliyyə bazarlarına çıxmağı planlaşdırır və biz ümid edirik ki, hətta bu, birinci rübdə baş tutacaqdır. Biz hesab edirik ki, bu, bank sektorunun beynəlxalq inteqrasiyası istiqamətində çox mühüm bir addım olacaqdır. Dünyanın aparıcı maliyyə institutları olan “Commerzbank” və “Citi” bank kimi banklar ölkəmizdə artıq nümayəndəliklər açıblar. Onlar 2008-ci ildə öz statuslarını artırmağı və bu nümayəndəlikləri bank filiallarına çevirməyi planlaşdırırlar. Əmanətlərin Sığortalanması Fondunun fəaliyyətə başlaması olduqca yüksək səmərə verdi. Mən artıq qeyd etdim ki, əmanətlər il ərzində iki dəfə artıb. Burada bu fondun da mühüm rolu vardır. Bu gün 1,8 milyon əmanətçi, əmanətlərin isə 83 faizi artıq sığortalanıb. Artıq cari ildən sığorta məbləği 4 min manatdan 6 min manata qalxacaqdır. Bu əmanətçilərin həm say, həm də ki, məbləğ baxımından sığorta dairəsi daha da genişləndiriləcəkdir. Keçən il biz ipoteka bəzunu müşahidə etdik. İl ərzində 260 milyon manat ipoteka krediti verilib və 8 min ailə öz mənzil şəraitini ipoteka vasitəsilə yaxşılaşdırıb. Cənab Prezident, Siz bu barədə tapşırıqlar vermişiniz. Biz artıq daha səmərəli ipoteka modelləri axtarıq. Tapşırığa əsasən biz təkliflərimizi, cənab Prezident, Sizə təqdim edəcəyik. Cənab Prezident, sonda qeyd etmək istəyirəm ki, 2008-ci ilin makroiqtisadi vəzifələri aydındır. Dövlət

büdcəsinə uyğun olaraq, Milli Bank 2008-ci il üçün pul-kredit siyasətinin əsas istiqamətlərini artıq müəyyənləşdirmişdir. Bu siyasət əvvəlki illərdə olduğu kimi və Sizin irəli sürdüyünüz strateji kursun, davamlı iqtisadi inkişaf, ölkədə makroiqtisadi sabilliyin təmin olunması kursunun müdafiəsinə yönəldiləcəkdir. Sizi əmin etmək istəyirəm ki, Milli Bank, onun kollektivi əlindən gələni edəcəkdir ki, 2008-ci ildə qarşıya qoyduğunuz vəzifələrin öhdəsindən layiqincə gəlsin.

Diqqətinizə görə sağ olun.

Azərbaycan qəzeti №6

12 yanvar 2008 ci il